

Vraždicí drony: Jak mohou státy ospravedlnit cílené zabíjení?

- CZ24 News | 20. července 2020

Agnes Callamardová je zvláštní zpravodajka OSN pro mimosoudní a svévolné zabíjení. Ve své nové zprávě, která zkoumá zákonnost použití smrtících dronů a zejména zabití Sulejmáního, uvedla, že americký nálet, který jej zabil, byl „nezákonný“.

Zpráva OSN označující americký útok na íránského generála za ilegální vyvolala debatu o odpovědnosti v nové „epoše dronů“.

Agnes Callamardová je zvláštní zpravodajka OSN pro mimosoudní a svévolné zabíjení. Ve své nové zprávě, která zkoumá zákonnost použití smrtících dronů a zejména zabití Sulejmáního, uvedla, že americký nálet, který jej zabil, byl „nezákonný“. Tuto zprávu přednesla v ženevské Radě pro lidská práva. Spojené státy, které nejsou členy rady od roku 2018, odmítly zprávu s tím, že „nahrává teroristům“. Podle Callamardové jsou důsledky cíleného zabíjení válečnými drony všeobecně podceňovány. Její zpráva uvedla, že svět je v „kritickém okamžiku a možném bodu zvratu“, pokud jde o použití bezpilotních letounů. *„Nastala druhá epocha dronů, protože státy používají stále pokročilejší technologie.“*

Íránský generál Kásim Sulejmání byl 3. ledna 2020 zabit při akci amerických bezpilotních letounů v blízkosti mezinárodního letiště v Bagdádu. Tento útok měl mimořádný dopad na politickou situaci na Středním východě. Pentagon ve stejný den ohlásil, že útok byl proveden „se souhlasem amerického prezidenta“. Írán odpověděl 7. ledna útokem balistickými raketami na americké jednotky v Iráku.

Jednou z největších obav v souvislosti se zvýšeným použitím ozbrojených bezpilotních letounů, o níž se píše ve zprávě, je počet civilních obětí, které způsobují. Například Sulejmání byl zabit spolu s dalšími osmi osobami, včetně Abú Mahdího al-Muhandise zástupce velitele iráckých lidových mobilizačních jednotek.

Callamardová v rozhovoru pro Al-Džazíru řekla: *„Mezinárodní společenství musí nyní posoudit vývoj, rozvoj a eskalaci v používání dronů.“* Poznamenala, že zabití Sulejmáního bylo prvním případem dronového útoku proti představitelům ozbrojených sil státu. Byl to také první známý incident, při kterém se nějaká země dovolávala „sebeobrany“ jako ospravedlnění útoku proti státnímu činiteli na území třetí země.

Podle článku 51 Charty OSN je použití smrtící síly povoleno ve dvou případech: Je-li to schváleno Radou bezpečnosti OSN, anebo pokud země jedná v sebeobraně. Předchozí zvláštní zpravodajové OSN pro mimosoudní zabíjení bědovali nad tím, že státy nemají jasnou představu o svých povinnostech týkajících se bojů proti robotům a neexistenci odpovědnosti. Odborníci se shodují, že bezpilotní letouny nejsou nutně nezákonné, ale není jasné, za jakých okolností jejich použití porušuje mezinárodní právo.

Callamardová zdůraznila, že test „předvídaté sebeobrany“ je velmi přesně vymezený: Musí to být nutnost, která je *„okamžitá, ohromující a nezanechává žádný výběr jiných prostředků a žádný okamžik na rozmyšlení“*. Tento standard, uvedla ve tweetu vydaném hned po Sulejmáního zabití, *„pravděpodobně nebude splněn“*. Kritéria bezprostředního ohrožení jsou klíčová při určování toho,

zda Spojené státy jednaly v sebeobraně, uvedla.

Rachel van Landingham, bývalá plukovnice americké armády, uvedla: „*Callamardová soudí, že tento úder dronů je založen téměř výhradně na dopadech způsobených zabitím a nezohledňuje soubory dat, fakta, jež velitelé, kteří takové útoky nařídili, měli v době rozhodování... Aby bylo možné důkladně posoudit dronový úder, je třeba vědět, co ti, kteří rozhodovali, považovali za ohrožení. Spojené státy tyto informace plně nesdílejí, a Callamardová proto nemůže soudit na základě faktů, které má,*“ řekla van Landinghamová pro Al-Džazíru, ale dodala: „*Spojené státy trapně propadly při veřejném ospravedlnování tohoto útoku, a proto ztratily měkkou moc, zhoršily legitimitu USA a tím oslabily americkou národní bezpečnost, i když byl útok nakonec fakticky zdůvodněn.*“

Wim Zwijnenburg, šéf humanitárního odzbrojovacího projektu holandské mírové organizace PAX, uvedl: „*Správný právní postup je lidi podezřelé z vážných válečných zločinů, jako je pan Sulejmání, zadržet, zatknout a postavit před soud. Takto je rovněž dáno zadostiučinění jeho obětím. Jednostranné rozhodnutí vzít na mušku podezřelé teroristy mimo oblasti ozbrojeného boje představuje precedens, který by mohl ohrozit stávající uplatňování mezinárodních právních zásad určených k ochraně lidí před násilím ze strany státu.*“

My víme, jak se vojáci rozhodují. Viděli jsme to na videu díky uvězněným Assangeovi a Manningové. Bylo by poněkud naivní si myslet, že v době, kdy přestávají platit všechny mezinárodní dohody a lidská agresivita je stále silnější, dojde k nějaké respektovatelné nebo vymahatelné dohodě. Na stále přesnější zaměřování máme přece technologii. Hurá.

Aleš Macháček